

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

РАДІ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

ПРЕЗИДЕНТУ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ
УКРАЇНИ ВОЛОДИМИРУ МАРЧЕНКУ

НОТАРІУСАМ УКРАЇНИ

ЗВІТ

ПРО УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКА НОТАРІАЛЬНОЇ
ПАЛАТИ УКРАЇНИ В
МІЖНАРОДНОМУ ФОРУМІ
ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ДІАЛОГУ ТА
РОЗДУМІВ
РОБОЧА ГРУПА МСЛН «ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ»

Вступне слово – Вступ до теми (Крістіна Н. АРМЕЛЬЯ, почесний президент МСЛН, керівник робочої групи «Гендерна рівність», нотаріус і професор з Буенос-Айресу).

Почесний президент МСЛН Крістіна Н. АРМЕЛЬЯ звернулася з привітальним словом до всіх присутніх, в якому наголосила на важливість питання гендерної рівності, яке обговорюватиметься сьогодні на форумі. Подякувала всім і кожному з присутніх за приділений цій важливій проблемі час.

У своєму вступному слові вона згадала найближчі по часу міжнародні події, що ще раз підтверджують той факт, що обговорювані нами сьогодні питання займають і хвилюють світ. Вона також звернула увагу на діяльності Організації Об'єднаних Націй, а саме: на діяльність її структури з питань гендерної рівності і розширенню прав і можливостей жінок («ООН-Жінки» та Економічну комісію для Латинської Америки та Карибського басейну (ЕКЛАК), а також згадала Всесвітній економічний форум, що відбувся в 2023 році в Давосі.

Вона наголосила на тому, що цього року на Всесвітньому економічному форумі, який визначає себе як міжнародну неурядову організацію зі штаб-квартирою в Женеві (Швейцарія), яка збирається щороку в Давосі, щоб обговорити найнагальніші проблеми, з якими стикається світ, звернути увагу політичних, фінансових і культурних лідерів, з метою формування спільного порядку у протистоянні економічним і політичним викликам, які виникають, неодноразово піднімалися питання гендерної рівності. Так, ООН-Жінки Організації Об'єднаних Націй в цьому році перебувала в Давосі з метою реалізації головної глобальної ініціативи щодо прискорення інвестицій та впровадження гендерної рівності шляхом розмов, зосереджених на рішеннях які можуть бути прийнятні лідерами урядів, компаній, громадських організацій, і таким чином ставила питання щодо нових параметрів зобов'язань у цих сферах, які б могли сприяти роботі над проблемою та її вирішенню. Під час зустрічей у Давосі, темами, які піднімалися стосовно жінок були головним чином: забезпечення економічної справедливості для жінок, усунення

гендерного насильства за допомогою дій багатьох зацікавлених сторін, а також технологічна діяльність та інновації для рівності.

Почесний президент МСЛН Крістіна Н. АРМЕЛЬЯ наголосила, що саме ці теми ми б хотіли підняти і в процесі наших обговорень сьогодні, а також що ці теми є завжди широко обговорюваними на зібраннях нашого Міжнародного союзу.

Сьогодні ООН запрошувала відзначити Міжнародний жіночий день під гаслом «За інклюзивний цифровий світ, інновації та технології для гендерної рівності». Але фундаментальним є те, що ця міжнародна організація, яку ми повинні визнати найглобальнішою в світі, сказала і заявила, що в цей Міжнародний жіночий день, вона звертається до урядів, до рухів активістів, приватного сектору, щоб прискорити свої зусилля, і спільними зусиллями знайти шляхи боротьби з численними глобальними проблемами, які стоять на шляху гендерної рівності. Вони щиро вірять в можливість створити краще, більш інклюзивне майбутнє не лише для жінок, а й для всього людства. Так, багато роботи було проведено щодо проблеми цифрової вразливості, і це універсальна концепція, яка показує різницю між багатьма жінками в різних вікових групах щодо доступу до технологій і не лише до використання технологій, але й до вивчення певних професій, де все ще існує значна нерівність у тому, які кар'єри є технологічними.

Ще однією важливою структурою Організації Об'єднаних Націй є ЕКЛАК (Економічна комісія для Латинської Америки та Карибського басейну), яка бере активну участь в вирішенні питань світової гендерної рівності. Зокрема, ряд пов'язаних з цим питань розглядалось в рамках 64-го засідання Ради директорів Регіональної конференції з питань жінок у Латинській Америці та Карибському басейні 09 лютого 2023 року.

Поряд з такими визначними міжнародними організаціями і структурами, світова нотаріальна спільнота в особі Міжнародного союзу нотаріусів не стоїть осторонь питань гендерної нерівності. Так, було створено робочу групу «Гендерна рівність», яка відповідає за вивчення та підготовку документів, які визначають роль нотаріуса в усьому світі в реалізації згадуваної гендерної рівності, в захисті жінок, дівчат, дорослих, підлітків і людей похилого віку в найрізноманітніших життєвих ситуаціях, які їм доводиться переживати.

Почесний президент МСЛН Крістіна Н. АРМЕЛЬЯ повідомила про готовність розпочати цей міжнародний форум, який відзначить важливість нашої міжнародної організації в діяльності із захисту прав жінок. Адже ми є саме тою спільнотою висококваліфікованих професіоналів, яка може стати потужним інструментом для вирішення правових, соціальних та економічних проблем у світі, в тому числі у напрямку гендерної рівності. Адже, ми маємо переваги формування глобальної мережі з миттєвим доступом до урядів і громадян. Ми також є гарантами правової безпеки, а отже, соціального миру в усіх легально організованих спільнотах. Ми повинні розуміти свій потенціал і вміло його застосовувати. Саме задля цього ми створили зону міжнародного діалогу та роздумів з нагоди святкування Міжнародного жіночого дня, щоб зробити видимою боротьбу багатьох жінок у світі, що подекуди поклали в жертву свої життя за визнання своїх прав, а також підняти найбільш болючіші питання та окреслити шляхи їх вирішення.

ТЕМА I. НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ ДЛЯ ЖІНОЧОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.
Концепція Пілар БАРРІО ДЕЛЬ ОЛМО (нотаріус з Мадриду, арбітр і медіатор, заступник декана Нотаріальної палати Мадрида, віце-президент фонду SIGNUM).

Підприємництво і нотаріальна діяльність нерозривно між собою пов'язані і не

можуть існувати окремо один від одного. Де як не на цьому форумі треба обговорювати ті дії, які можуть бути вчинені світовою нотаріальною спільною для розвитку і підтримки жіночого підприємництва.

На перший погляд може здаватись, що у сучасному світі, жінки повноцінною мірою представлені у бізнесі і будь-яких видах підприємницької діяльності. Проте, якщо вдаватись у цифри і у процентні співвідношення, то зрозумілим стає той факт, що у підприємницькій діяльності значно більше чоловіків ніж жінок. І ті види бізнеса і підприємств, що засновані і ведуться жінками є менш масштабними. Жінкам, щоб потрапити у бізнес, здобути репутацію та досягти успіху, треба прикласти вдвічі більше зусиль. Поряд з усіма складнощами потрапляння у чоловічій бізнесовий світ з точки зору правил і стереотипів, є ще інша проблема, яка завжди робить крокування жінки у бізнесі і підприємницькій діяльності складнішим і повільнішим, це сім'я, яка з різних причин потребує більше жіночої уваги та більше її часу.

Хотілось би обговорити те, що ми, як нотаріуси, можемо зробити для жінок у бізнесі і яку практичну або теоретичну допомогу можемо їм надати. Ну перш за все, ми можемо щедро ділитись з ними тими практичними знаннями і навичками що ми маємо, в тому числі у сфері бізнесу, його практичних супровідних і власних розуміннях процесів що відбуваються. А іноді нотаріус, як той хто працює безпосередньо з людьми (за виключення випадків, коли ми готуємо електронні документи), може відчувати і ту психологічну проблему, яка є в наявності, і, окрім високкваліфікованої підготовки документів, може допомогти порадою або звичайною психологічною підтримкою.

ТЕМА II. ПРОФІЛАКТИКА ЕКОНОМІЧНОГО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК. **Андреа МУРІЛЬО ФАЛЛАС** (*керівник відділу зв'язків з СОМЛІВ (СОМЛІВ – Конференція міністрів юстиції іберо-американських країн) Іспанської ради нотаріусів, міжнародний консультант, адвокат у кримінальних справах у Коста-Ріці та Іспанії, експерт з міжнародно-правового співробітництва та координації проектів у сфері юстиції*).

Коли говорять про насильство над жінками, то найбільш обговорюваними є фізичне та сексуальне насильство. Проте, економічне насильство також існує і набагато більш розповсюджене, проте не таке явне. Економічне насилля починається з відносин між чоловіком і жінкою, з сім'ї, з правил існування і з тими ролями які грають і з тими обов'язками які покладаються на різні статі. Насильство завжди починається з малого – вияв неповаги, економічне насильство, потім погроза і закінчиться все може фізичним насильством. І ми повинні приділяти більшу увагу роз'ясненню жінкам їх прав і розумінню ними тих моментів, які не варто толерувати у відносинах з іншою статтю, і які є свого роду першими ознаками подальшої великої проблеми. А також слід виховувати в них розуміння можливих меж у спілкуванні і прийнятної поведінки з боку іншої статі.

В чому ж проявляється саме економічне насильство щодо жінок. На початковому етапі побудови відносин, зазвичай, чоловіки висловлюють думку, що саме жінка повинна присвятити себе сім'ї, домашньому господарству, а чоловік в свою чергу буде займатись питаннями матеріального добробуту. Зазвичай, ця позиція влаштовує жінку, бо сприймається як природньо обґрунтована. Проте, жінка в такій сім'ї втрачає час, який би могла присвятити своїй освіті, розвитку, в тому числі в професії, і опиняється в ситуації коли вона абсолютно залежна від чоловіка і не уявляє свого самостійного існування поза цією сім'єю. І, не важливо з яких причин, але чоловік, на якомусь етапі таких залежних відносин, вважає за можливе вирішувати скільки коштів і на що повинна витратити жінка. При цьому, межі такого контролю і обмеження можуть бути дуже різними. Але, в будь-

якому випадку, викликають дискомфорт у і являються проявами економічного насильства.

Для уникнення проявів насильства щодо жінок, про які йшлося вище, слід перш за все жінкам будувати власне життя, отримувати гідну освіту, зростати у професійному плані і будувати кар'єру. Жінкам слід робити це не лише заради себе і своєї впевненості у собі, а і заради своїх дітей.

Свого роду не приділення достатньої уваги економічному насильству, прослідковується і в законодавстві, яке поряд з цим приділяє велику увагу фізичному насильству в сім'ї, в тому числі і шляхом чітко виписаних кримінальних покарань.

Відсутність достатньої уваги цьому питанні в законодавстві є вагомим чинником існування проблеми, але не менш важливим, на мій погляд, є також підготовка суспільства до того факту, що немає жіночих і чоловічих обов'язків в сім'ї. Адже, виконуючи все те, що на суспільну думку повинна робити жінка в сім'ї, вона просто не має часу на себе і свій розвиток. І навіть якщо деяким жінкам і вдається, попри всі додаткові обов'язки, покладені на неї суспільством, отримати чудову освіту, захистити наукову ступінь і зробити успішну кар'єру, її шанси досягти вершини кар'єрного зростання у будь-якій сфері, а не залишитись рядовим виконавцем, набагато менші за чоловіка. Це пов'язано з рядом факторів, в тому числі з побоюванням щодо відсутності достатнього часу на сім'ю, а також не рівному оцінюванню і не рівних ставках на неї з боку роботодавців.

Ото ж почати боротьбу ми повинні зі винищення стереотипів щодо ролі жінок у суспільстві. При цьому зробити це треба не декларативно, як це давно було закріплено в ряді міжнародних документах, в тому числі в Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню для жінок від 1979 року, а з імплементацією в життєві реалії.

ТЕМА III. ДОСТУП ДО ЖИТЛА ТА ДОСТУП ДО ЗЕМЛІ. Фату МБАЛЛО ТІАМ *(нотаріус з Дакару, радник МСЛН, голова Комісії з тем і конгресів).*

Привітавши спільноту з Міжнародним жіночим днем, Фату МБАЛЛО ТІАМ розповіла про те, що сенегальські жінки святкують дві дати, що пов'язані з цим святом, а саме: 07.03 та 08.03. При цьому, якщо дата 08.03 є всім зрозумілою, то дата 07.03 пов'язана з тим, що саме в цей день група жінок насильно лишила себе життя, оскільки не погоджувались бути рабами. І це, свого роду, стало святом боротьби за жіночі права.

Право на особисту власність є одним з основних прав людини. Так зазначено в загальній декларації прав людини, прийнятій і проголошеній резолюцією Генеральної асамблеї ООН від 10.12.1948 року, в конституції більшості країн та навіть в 16-й поправці до Міжнародного бюро праці.

Нагадаю, що для міжнародного права власності, права окремих осіб є більш священними, ніж незалежні права країн та держав, оскільки вони передбачають, що навіть якщо останні втратять території, право власності осіб на придбану власність, яка знаходиться там, зберігається.

Однак різні соціальні, демографічні, соціально-економічні та правові питання доступу до землі показують, що з цим пов'язано ряд проблем. Для того щоб відобразити масштаб проблеми, слід говорити в цифрах. Так, в Африканських країнах тільки 10% землі захищені правом власності, а решта 90% не належить ні на якому праві.

Сімейне право в деяких країнах може мати значний вплив на особисте право на землю та житло. Крім того, майнові права в шлюбі можуть відрізнитись в залежності від цивільного, звичаєвого чи релігійного характеру шлюбу. Дуже часто право жінки володіти землею або житлом від свого імені, передавати це право чи спадкувати його строго обмежується, що блокує її вхід в економічний простір суспільства та у цьому випадку

наражає її на земельні спори в випадку із спадкуванням.

Надання прав жінкам володіти землею та житлом, які, як правило, є частиною основних активів, на рівні з чоловіками, також надасть можливість батькам інвестувати в матеріальне та економічне благополуччя своїх дітей та допоможе в боротьбі з важкими життєвими обставинами (хвороби, тощо).

На щастя, в деяких країнах були проведені правові реформи, які надали жінкам та чоловікам однакові земельні права у випадку спадкування. Проте ще існують країни, в яких ці права лише задекларовані і не виконуються.

Враховуючи досвід багатьох розвинутих країн, спираючись на знання норм права та практичні навички роботи з нерухомим майном, ми, як світова нотаріальна спільнота, повинні брати активну участь у розробці і імплементації норм права, які врегулюють законодавчо і дозволять практично африканським жінкам мати право власності на землю і житло, а також дозволять їм розпоряджатись цим нерухомим майном на свій розсуд. Адже хто, як не нотаріуси мають той величезний потенціал – знань, вмінь, навичок і сил, щоб надати африканським жінкам прав, рівних з правами жінок у інших країнах світу.

ТЕМА IV. ПЕРШІ У СВІТІ ЖІНКИ-НОТАРІУСИ

- **Презентація: Каріна Ванесса САЛІЕРНО** (*нотаріус і професор (Аргентина)*).

Дякую за запрошення і за можливість брати участь у робочих групах Міжнародного союзу нотаріату. Участь у таких заходах та робочих групах дає можливість слідкувати за розвитком і розширенням прав жінок у світі. Основною метою робочої групи Міжнародного союзу нотаріату «Гендерна рівність» є винайти шляхи до справжнього глибинного рівноправ'я жінок і чоловіків, прослідкувати і зрозуміти соціальні та культурні стереотипи, вкорінені з самого народження, і їх вплив на питання рівності у правах жінок і чоловіків.

Я впевнена, що перш за все розвиток гендерної рівності можливий шляхом освіти і самоосвіти, отримання додаткових знань і навичок і невпинного руху вперед у своєму розвитку. Не може не радувати і факт присвячення багато часу розробці цієї проблеми різними міжнародними організаціями. Наявність Інтернет зв'язку надає можливість комунікувати, отримувати знання, обмінюватись досвідом і будувати потужну сітку з людей з різних куточків світу, які працюють на вирішення проблеми гендерної нерівності.

Соціальна справедливість, баланс між класами, а також між статями, дають нам можливість почати самоосвіту, завойовувати простори та вийти з батьківського чи подружнього поневолення, щоб розглянути нові можливості та навчитися жити у новому столітті. Освіта ж була, є і завжди буде найпотужнішим інструментом досягнення змін.

Дискримінація по відношенню до жінок визнається десятиліттям. Прогрес в області прав жінок був дуже важливим та значущим, особливо з моменту міжнародного права з прав людини, а шлях, по якому подорожували жінки, що його прокладали, був важким і тернистим.

Я завжди казала і буду повторювати, що наша роль як нотаріусів є вторинною і наше вміння і знання, що дають нам можливість виконувати цю роль, також вторинні. Головне це наші людські якості, які дають нам можливість відчувати, співчувати, розуміти і рухатись вперед. Кожен раз запитую себе про те, який внесок нотаріус може зробити у розвиток суспільства, а також у захист прав і свобод громадян. І які особливості такого внеску жінок-нотаріусів. І перше, що приходить у голову з цього приводу, це емпатія, без якої наша професія неможлива.

Також я розумію, що відповіді на питання, які мене турбують, можна знайти, прослідкувавши еволюцію і ходу жінок-першопрохідців у нашій професії. Наші дослідження у цій сфері полягають у виявленні з 91 нотаріуса п'яти континентів першої жінки-нотаріуса в

кожному з них. Ця подорож через перших нотаріусів в світі дозволяє нам пізнати еволюцію жінки в історії світового нотаріату та дає нам інструменти та знання, щоб дізнатись, як пройшов процес включення жінки в ролі нотаріуса через історію та через призму соціальних та культурних особливостей кожної держави та суспільства взагалом.

Говорячи про жінок-першопроходців, перш за все слід згадати Крістіну Н. АРМЕЛЬЯ, першу жінку Міжнародного союзу нотаріату з моменту його створення в 1948 году. Її роль полягала у закріпленні визнання рівних можливостей в нашій інституційній організації.

Ще однією визначною постаттю у нашій спільноті з точки зору жінок і їх розвитку у професії є перша жінка-нотаріус у Марокко Ратіба СЕККАТ, яка поділиться з нами своїм досвідом і історією у своєму відеозаписі.

- **Перша жінка-нотаріус у Марокко Ратіба СЕККАТ** (*нотаріус з Рабату*).

Я хотіла б поговорити про жіночу емансипацію, яка є першим кроком до гендерної рівності. Королівство Марокко є країною, яка знаходиться на зіткненні двох культур – східної і західної. Це країна сповнена суперечностей і конфліктів. Її населення є доволі строкатим за віросповіданнями, національностями та культурою, бо різні цивілізації мали на неї вплив за різних часів. Поряд з цим, роль жінки в сім'ї залишається традиційною, як в більшості країн світу, і полягає в тому, що більшість зовнішніх питань життєдіяльності сім'ї вирішується чоловіками, в той час як жінка забезпечує життєдіяльність сім'ї з середини. Проте, час змінюється, і якщо дружина має гарну освіту, роботу і фінансову незалежність, то її роль в сім'ї і суспільстві змінюється.

Хочу також питання покірною образу мусульманської жінки, який є сильно перебільшеним. Історія знає багато прикладів коли такі жінки, маючи доволі видатні якості і активну життєву позицію, ставали відомими на весь світ своїми талантами, досягненнями та проектами. Отож це вибір кожної жінки, дотримуватись сталих суспільних традицій або обрати шлях розвитку, впевнено іти до своїх цілей, боротися з дискримінацією і виходити з-під впливу свого чоловіка. І жінок з такими поглядами і бажаннями стає дедалі більше як в цілому світі, так і в Королівстві Марокко. Якщо ж ще залишились люди, які вважають, що суспільний розвиток можливий без участі жінок, то я вважаю це неможливим.

Тепер слід озвучити питання, яке кожен з нас окремо і ми як спільнота можемо поставити перед собою. І питання полягає в тому що можемо зробити ми, щоб допомогти тим жінкам, які виборюють свою незалежність, на їх деколи не простому шляху. Адже Конституцією нашої держави давно закріплений принцип рівності прав жінок і чоловіків. Але, нажаль, не завжди те, що задеклароване втілюється в повній мірі в життя. Тому, окрім реалізації жінками свого права на освіту, яке є основоположним для реалізації їх права на гендерну рівність, ми повинні зробити все для того, щоб задекларована рівність прав знаходила своє реальне втілення. Потрібна допомога і у створенні відповідних платформ і проектів для виборювання активними жінками своїх прав. Важливим також є одночасність роботи на інституційному, культурному, просвітницькому та сімейному рівнях задля існування справжньої гендерної рівності.

Заключна промова

Ліонель ГАЛЛЬЄ (*Президент Міжнародного союзу нотаріату*).

Президент Міжнародного союзу нотаріату Ліонель ГАЛЛЬЄ у своїй заключній промові привітав всіх з Міжнародним жіночим днем, подякував усім присутнім за участь у цьому форумі, на якому було широко висвітлене таке важливе для суспільства питання гендерної рівності. Висловив сподівання, що міжнародна світова спільнота, в тому числі за участі Міжнародного союзу нотаріату і його робочих груп буде плідно і результативно

працювати у цьому напрямку, а він в свою чергу всіляко сприятиме цьому як Президент.

Поряд з тим, що він сповідує ідею гендерної рівності, на його погляд потрібно також надати жінкам впевненість і підтримку, яку вони потребують в економічному житті. В жінок беззаперечно мають бути рівні права на землю, на житло та на їх вільний обіг. При цьому, не слід забувати про необхідність надати жінкам всіляку підтримку, в тому числі і економічну, коли вони у зв'язку з певними об'єктивним життєвими обставинами не можуть впоратись самотужки.

Президент також завірив, що Міжнародний союз нотаріату працює над створенням інших проектів з цією тематикою і однозначно і надалі рухатиметься у цьому напрямку. Адже від наявності рівних прав у жінок і чоловіків в суспільному та економічному житті, суспільство лише виграє.

Надзвичайно приємною була також увага Почесного президента МСЛН Крістіни Н. АРМЕЛЬЯ до участі представника України у цьому форумі. Вона наголосила на тому, що це є досягненням України і міжнародної нотаріальної спільноти в цілому. Також були висловлені слова підтримки, розуміння і готовності допомагати Україні і її громадянам у цей непростий час випробувань.

ВИСНОВКИ УЧАСНИКА ФОРУМУ:

- питання гендерної рівності залишається важливим питанням світової спільноти;
- Міжнародний союз нотаріату може і повинен відігравати важливу роль у вирішенні питань гендерної нерівності;
- основними шляхами вирішення питань світової гендерної нерівності є: освіта, мотивація, виявлення і викорінення причин такого явища, правова та психологічна підтримка, рівність прав чоловіків і жінок у сім'ї, відповідні законодавчі ініціативи, спрямовані на підтримку соціально слабших верств населення.

Учасник форуму:

Рачкова Тетяна Олександрівна, член Комісії НПУ з міжнародного співробітництва, нотаріус